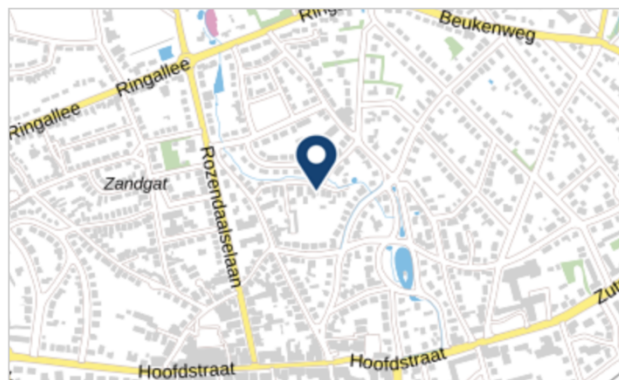

Café Laros
Jeruzalem 23, 6881 JK Velp

Monumentgegevens

Monumentnummer 519420
Inschrijving register 06 november 2000
Kadaster deel/nr 82950/19
Kadastrale aanduiding Velp Gelderland I 417

Jeruzalem 23, 6881 JK te Velp

Café Laros

Dit aan de straat genaamd Jeruzalem vrij gelegen WOONHUIS met voormalig CAFE dateert vermoedelijk uit het tweede kwart van de 19de eeuw en is in traditionele trant gebouwd. De voortuin wordt deels omgeven door een ijzeren spijlenHEK, links achter het pand een SCHUURTJE en in de achtertuin een PRIEEL.

De oorsprong van het huis is mogelijk de wildkelder van het voormalige huis Overbeek. Een onder het pand gelegen kelder met tongewelf die van bijzonder dikke muren voorzien is zou naar verluidt de betreffende wildkelder zijn.

De voormalige buurtschap Jeruzalem werd genoemd naar een gelijknamige hofstede en bestond oorspronkelijk uit enkele boerderijen, een paar papiermolens, een wasserij en enkele arbeiderswoningen. Als straatnaam komt de naam Jeruzalem het eerst voor in het adresboekje van 1860. Het nog steeds bijzondere gebied wordt doorsneden door de smalle Rozendaalse beek waaraan zich vroeger de papiermolens bevonden. De functie van het pand in de tweede helft van de 19de eeuw is onbekend maar mogelijk was er toen reeds een uitspanning gevestigd.

Rond de eeuwwisseling werd het pand verbouwd en uitgebreid.

Bij deze verbouwing werden het nu nog aanwezige cafeinterieur met zgn. herenkamer aangebracht alsmede de ruime veranda aan de straatzijde. Het caféinterieur (in het bijzonder de herenkamer) alsmede de dakkapellen vertonen invloeden van de Neo-Renaissancestijl. Het pand heeft een diepe achtertuin en een smalle voor- en zij tuin. In de achtertuin bevinden zich een oude walnotenboom.

Het pand in zijn huidige vorm is gebouwd op een nagenoeg L-vormige plattegrond met aan de achterzijde enige aanbouwen. Het pand heeft één bouwlaag en een zolderverdieping en is opgetrokken in baksteen waarbij alle gevels met uitzondering van de voorgevel gepleisterd zijn. De voorgevel heeft schoon metselwerk in kruisverband. Het afgeplaatte schilddak is gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Op het dak bevindt zich een bakstenen recent vernieuwde schoorsteen. In het dakschild boven de voorgevel bevinden zich twee dakkapellen in Neo-Renaissancestijl met een pilasteromlijsting met diamantkoppen afgesloten door een frontonlijst en voorzien van vierruits stolpramen. Het pand heeft een omlopende gepleisterde plint. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde bakgoot. De voorgevel wordt beëindigd door een bloktandlijst, een vlak fries en een geprofileerde bakgoot.

De asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL heeft links een ca. 1937 aangebrachte driezijdige recht gesloten erker. In iedere zijde bevindt zich een enkelruits raam met een bovenlicht met glas in lood. Voor het overige deel van de gevel bevindt zich een veranda die tot het voormalige café behoort. Deze veranda heeft een licht hellend dak met een gesneden daklijst en gesneden stijlen. De veranda heeft aan de korte zijden wandjes van houten rabatdelen. Halverwege de veranda bevindt zich een half zo hoog houten scheidingswandje. In de gevel bevinden zich van links naar rechts: een paneeldeur gedecoreerd met diamantkoppen en voorzien van twee ruiten en een enkelruits bovenlicht, een groot venster met een tweeruits schuifraam met twee tweeruits bovenlichten, een paneeldeur gedecoreerd met diamantkoppen en voorzien van twee ruiten en een enkelruits bovenlicht en een groot venster met een tweeruits schuifraam met twee tweeruits bovenlichten.

Uiterst links in de LINKER ZIJGEVEL bevindt zich een vernieuwd raam. Hiernaast bevinden zich een vierruits stolpraam en een vierruits schuifraam. Rechts hiervan bevindt zich een opgeklampte deur met een tweeruits bovenlicht. Uiterst rechts bevindt zich een mogelijk bij de verbouwing van 1937 aangebracht venster met een kruiskozijn met twee draairamen in de ondervakken en enkelruits ramen in de bovenvakken.

In het midden van de ACHTERGEVEL bevinden zich dubbele deuren met aan weerszijden een zesruits schuifraam.

De RECHTER ZIJGEVEL heeft rechts een zesruits raam en in de aanbouw een aantal vensters van verschillend formaat. Het pand bevat een nagenoeg gaaf bewaard waardevol en voor de gemeente Rheden uniek cafeinterieur met inventaris uit ca. 1900. Hiertoe behoren o.a. een tapkast, een vitrinekast, een fraaie porseleinen bierpomp alsmede stoelen die mogelijk door de firma Thonet gemaakt zijn. De wanden van het café zijn voorzien van een met behulp van sjablonen geschilderd fries dat invloeden van de Jugendstil vertoont. Bijzonder is de rechts achter het café gelegen zogenaamde herenkamer die van een betimmering in Neo-Renaissancestijl is voorzien en middels schuifdeuren met het café verbonden is. Verder zijn er op de begane grond o.a. een aantal bedsteden bewaard gebleven, een houten schoorsteenmantel, een vloer met zwarte estriken, een tochtdeur met gekleurd glas en een eenvoudige steektrap naar de zolderverdieping.

De zolderverdieping bevat een kamer met een vijftal houten panelen met naïeve olieverfschilderingen gesigeneerd door A.A. Laros en daterend van 1914. Tot de voorstellingen behoren o.a. een gezicht op Velp, een gezicht op Jeruzalem en een rivierlandschap met een veerpont. Het pand is onderkelderd en heeft meerdere kelders waaronder een kelder met een gedrukt tongewelf. Aan de straatzijde, in het verlengde van de oostgevel en op de erfscheiding aan de westzijde bevindt zich een ijzeren spijlenHEK waarin zich aan de straatzijde een enkelvoudig draaihekje bevindt.

Links achter het pand staat een op rechthoekige plattegrond gebouwd, vermoedelijk laat negentiende eeuws in twee fasen tot stand gekomen, gepleisterd SCHUURTJE. Het eenlaags schuurtje is voorzien van een met gesmoorde oudhollandse pannen belegd zadeldak met de nok haaks op de weg. De beide topgevels worden afgesloten door windveren. De voorgevel bezit een venster met een tweeruits raam. De linker zijgevel heeft rechts een klein rechthoekig raampje. De achtergevel was oorspronkelijk voorzien van twee varkensdeurtjes en heeft nu een klein rechthoekig raampje. In de rechter zijgevel bevinden zich twee recht gesloten opgeklampte deuren. Rechts in de gevel bevindt zich een recht gesloten venster met een tweeruits raam. In het interieur bevinden zich onder meer twee eenvoudige Wc's. In de diepe achtertuin staat een op een zeshoekige plattegrond gebouwd, mogelijk uit de jaren twintig van de twintigste eeuw daterend houten PRIEEL onder een eveneens zeszijdig tentdakje. Het prieel is samengesteld uit een stijl- en regelwerk ingevuld met verticaal geplaatste houten delen, diverse raamvormen (vier- en zesruits) en aan de

voorzijde in oorsprong dubbele paneeldeuren met twee glasruiten (waarvan een deur is verdwenen).

Waardering: Voormalig CAFE annex WOONHUIS met HEK, SCHUURTJE en PRIEEL.

Architectuurhistorische waarden:

- Het pand met bijgebouwen is van belang omwille van de gaaf bewaarde hoofdvorm, de opvallende detaillering en het materiaalgebruik; opvallend is de fraaie veranda aan de voorzijde. Het pand behoort tot de oudste bebouwing van de voormalige buurtschap Jeruzalem.
- Het is van belang vanwege meerdere bijzondere en zeldzame interieuronderdelen. Met name het van rond de eeuwwisseling daterende caféinterieur met inventaris en de in Neo-Renaissancestijl uitgevoerde herenkamer alsmede de genoemde wandschilderingen op de zolderverdieping zijn van bijzonder belang.

Stedenbouwkundige waarden:

- Het pand is van belang vanwege de beeldbepalende ligging in de zichtas van de weg gezien vanaf de brug over de Rozendaalse beek.
- Het pand vormt een belangrijk onderdeel van de waardevolle voornamelijk uit de periode 1825-1910 daterende villa- en woonhuisbebouwing van de voormalige buurtschap Jeruzalem en heeft als zodanig een ensemblewaarde. Dit deel van Velp heeft zijn oorspronkelijke karakter bijzonder goed bewaard. Het nog steeds bijzondere gebied wordt doorsneden door de Rozendaalse beek waaraan zich vroeger de papiermolens bevonden.

Cultuurhistorische waarden:

- Het pand heeft een hoge typologische waarde als een, met name voor wat betreft het interieur, uitzonderlijk goed bewaard en zeldzaam voorbeeld van een dorpscafé en uitspanning uit de jaren rond 1900. Als voormalig ontmoetingspunt voor de bevolking van Velp herinnert dit pand nog aan het dorpsleven in Velp en in het bijzonder in de buurtschap Jeruzalem in deze periode.

Oorspronkelijke functies

Hoofdfunctie	Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Ja	Sport, recreatie, vereniging en horeca	Horeca	Café
Nee	Woningen en woningbouwcomplexen	Woonhuis (K)	Woonhuis

Café Laros Jeruzalem 23 – Velp (2010)

Foto: Esther Westerveld © CC BY 2.0